O‘ZBEKISTON “YUMSHOQ KUCH” DIPLOMATIYASINI AMALGA OSHIRISHDA XORIJIY TAJRIBANING AHAMIYATI: FRANSIYA VA YAPONIYA MISOLIDA

Numanova Nargiza
JIDU Diplomatik akademiyasi magistranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.21772114

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistonning “yumshoq kuch” diplomatiyasini rivojlantirishda Fransiya va Yaponiya tajribasidan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi Fransiya va Yaponiyada shakllangan madaniy diplomatiya modellarining asosiy xususiyatlarini aniqlash hamda ularning samarali jihatlarini O‘zbekistonning milliy manfaatlari va madaniy salohiyatiga moslashtirishdan iborat. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, kontent-tahlil, hujjatlarni o‘rganish, keys-stadi va SWOT tahlil usullaridan foydalanilgan. Natijalar Fransiyada “yumshoq kuch” siyosati fransuz tili, madaniyat markazlari, san’at, ta’lim, kino, moda va gastronomiyaga tayangan institutsional model asosida amalga oshirilishini ko‘rsatdi. Yaponiya tajribasida esa an’anaviy madaniyat, anime, manga, texnologiyalar, kreativ industriyalar, ta’lim almashinuvi va xalqaro rivojlanishga ko‘maklashish dasturlari o‘zaro uyg‘unlashtirilgan. O‘zbekistonning tarixiy shaharlari, Buyuk ipak yo‘li merosi, buyuk allomalar ilmiy merosi, milliy san’ati, hunarmandchiligi, gastronomiyasi va mehmondo‘stlik an’analari katta “yumshoq kuch” salohiyatiga ega ekanligi aniqlandi. Shu bilan birga, xorijiy auditoriyaga mo‘ljallangan ko‘p tilli raqamli kontent, zamonaviy kreativ mahsulotlar, xalqaro ta’lim dasturlari va muvofiqlashtirilgan milliy brending strategiyasini rivojlantirish zarurligi asoslandi. Xulosa sifatida O‘zbekiston uchun Fransiyaning institutsional tajribasi va Yaponiyaning innovatsion-kreativ yondashuvlarini milliy xususiyatlarga moslashtirgan integratsiyalashgan “yumshoq kuch” modelini yaratish taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: yumshoq kuch, diplomatiya, madaniy diplomatiya, ommaviy diplomatiya, milliy brending, Fransiya, Yaponiya, O‘zbekiston, xalqaro imij, kreativ industriya, ta’lim diplomatiyasi, raqamli diplomatiya.

Kirish

XXI asrda xalqaro munosabatlar tizimida davlatlarning ta’sir kuchi faqat harbiy salohiyat, iqtisodiy bosim yoki siyosiy majburlash vositalari bilan belgilanmaydi. Zamonaviy diplomatiyada mamlakatning madaniy jozibadorligi, ijobiy xalqaro imiji, ta’lim va ilm-fan sohasidagi yutuqlari, milliy qadriyatlari, ommaviy axborot vositalari hamda gumanitar tashabbuslari ham muhim ta’sir vositasi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shu sababli “yumshoq kuch” konsepsiyasi davlatlarning tashqi siyosiy maqsadlariga bosim va majburlashsiz, jozibadorlik, ishonch va hamkorlik orqali erishish imkonini beruvchi samarali diplomatik mexanizmlardan biriga aylandi.“Yumshoq kuch” tushunchasi davlatning boshqa mamlakatlar va xalqlarga o‘z madaniyati, siyosiy qadriyatlari, ta’lim tizimi, tashqi siyosiy nufuzi hamda ijobiy qiyofasi orqali ta’sir ko‘rsatish salohiyatini ifodalaydi. An’anaviy “qattiq kuch” siyosati iqtisodiy sanksiyalar, harbiy bosim yoki majburlash vositalariga tayanadigan bo‘lsa, “yumshoq kuch” o‘zaro manfaat, ijobiy munosabat, madaniy yaqinlik va

ishonchni shakllantirishga asoslanadi. Bunday yondashuv uzoq muddatli hamkorlikni rivojlantirish, davlatning xalqaro maydondagi obro‘sini mustahkamlash va xorijiy jamoatchilikda ijobiy tasavvur hosil qilish imkonini beradi.

Bugungi kunda Fransiya va Yaponiya “yumshoq kuch” diplomatiyasidan tizimli ravishda foydalanayotgan davlatlar qatoriga kiradi. Fransiya o‘zining boy tarixiy-madaniy merosi, fransuz tili, san’ati, adabiyoti, kinematografiyasi, gastronomiyasi, moda sanoati va ta’lim muassasalari orqali xalqaro maydonda barqaror madaniy ta’sirga ega. Mamlakatning xorijdagi madaniyat markazlari, fransuz tilini targ‘ib qiluvchi tashkilotlari, ta’lim almashinuvi dasturlari va madaniy tadbirlari Fransiyaning xalqaro jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi. Fransiya tajribasida til siyosati, madaniy diplomatiya va xalqaro ta’lim tizimi “yumshoq kuch”ning o‘zaro bog‘langan asosiy yo‘nalishlari hisoblanadi.Yaponiya esa o‘zining qadimiy madaniyati va zamonaviy texnologik yutuqlarini uyg‘unlashtirgan holda o‘ziga xos “yumshoq kuch” modelini shakllantirgan. Yapon adabiyoti, milliy taomlari, an’anaviy san’ati, arxitekturasi, manga, anime, kino, musiqa, dizayn va innovatsion mahsulotlar mamlakatning xalqaro miqyosdagi ijobiy qiyofasini mustahkamlab kelmoqda. Shuningdek, Yaponiya ta’lim dasturlari, ilmiy grantlar, texnik ko‘mak, rivojlanayotgan mamlakatlarga ko‘rsatilayotgan gumanitar yordam va xalqaro hamkorlik loyihalari orqali ham o‘z ta’sir doirasini kengaytirmoqda. Yaponiya tajribasining muhim jihati shundaki, u milliy an’analarni zamonaviy ommaviy madaniyat va yuqori texnologiyalar bilan birlashtirishga muvaffaq bo‘lgan.

O‘zbekiston uchun ham “yumshoq kuch” diplomatiyasini rivojlantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mamlakatning qadimiy tarixi, Buyuk ipak yo‘li merosi, Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi tarixiy shaharlari, boy adabiyoti, musiqa va san’ati, milliy hunarmandchiligi, urf-odatlari, mehmondo‘stligi va milliy taomlari xalqaro miqyosda katta jozibadorlik salohiyatiga ega. Al-Xorazmiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Mirzo Ulug‘bek, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk mutafakkirlarning ilmiy va ma’naviy merosi ham O‘zbekistonning xalqaro madaniy nufuzini oshirishda muhim manba bo‘lib xizmat qilishi mumkin.So‘nggi yillarda O‘zbekistonning tashqi siyosatida ochiqlik, yaxshi qo‘shnichilik, mintaqaviy hamkorlik, turizmni rivojlantirish, xalqaro madaniy aloqalarni kengaytirish va milliy brendni shakllantirishga katta e’tibor qaratilmoqda. Xalqaro festivallar, ilmiy anjumanlar, madaniyat kunlari, turizm ko‘rgazmalari, ta’lim almashinuvi dasturlari va xorijiy davlatlarda tashkil etilayotgan O‘zbekiston madaniyatiga bag‘ishlangan tadbirlar mamlakatning “yumshoq kuch” imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga, mavjud imkoniyatlardan to‘liq foydalanish, milliy madaniyatni zamonaviy va jozibador shaklda taqdim etish, xalqaro axborot makonida O‘zbekiston haqidagi sifatli kontentni ko‘paytirish hamda xorijiy auditoriyalar bilan doimiy kommunikatsiyani yo‘lga qo‘yish zarurati saqlanib qolmoqda.

Fransiya va Yaponiya tajribasini o‘rganish O‘zbekiston uchun bir necha jihatdan muhimdir. Birinchidan, mazkur davlatlar “yumshoq kuch” siyosatini alohida tadbirlar shaklida emas, balki davlat strategiyasi, diplomatik institutlar, ta’lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari va xususiy sektor faoliyati bilan uyg‘unlashgan tizim sifatida amalga oshiradi. Ikkinchidan, ular xorijiy auditoriyaning qiziqishlari va ehtiyojlarini chuqur tahlil qilgan holda turli mintaqalar uchun moslashtirilgan madaniy va axborot mahsulotlarini taklif etadi. Uchinchidan, ushbu mamlakatlarda milliy qadriyatlarni global kommunikatsiya

vositalari orqali targ‘ib qilish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va uzoq muddatli xalqaro aloqalarni shakllantirishga katta ahamiyat beriladi.O‘zbekistonning “yumshoq kuch” diplomatiyasini rivojlantirishda xorijiy tajribani aynan ko‘chirib olish emas, balki uni milliy sharoit, tarixiy meros, siyosiy manfaatlar va madaniy xususiyatlarga moslashtirish zarur. Fransiyaning til va madaniyat markazlari tizimi, xalqaro ta’lim va madaniy almashinuv dasturlari O‘zbekistonda xorijiy mamlakatlarda o‘zbek tili va madaniyatini targ‘ib qiluvchi markazlar faoliyatini rivojlantirish uchun muhim namuna bo‘lishi mumkin. Yaponiyaning zamonaviy ommaviy madaniyat, innovatsiya, milliy brend va texnologik mahsulotlarni yagona xalqaro imijga birlashtirish tajribasi esa O‘zbekistonning milliy san’ati, turizmi, hunarmandchiligi va kreativ industriyalarini xalqaro auditoriyaga zamonaviy shaklda taqdim etishda qo‘llanishi mumkin.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi O‘zbekistonning xalqaro maydondagi ijobiy imijini mustahkamlash, mamlakatning madaniy va ma’naviy salohiyatidan tashqi siyosiy maqsadlarda samarali foydalanish hamda xorijiy davlatlar bilan gumanitar aloqalarni rivojlantirish zarurati bilan belgilanadi. Hozirgi global raqobat sharoitida davlatning xalqaro nufuzi nafaqat uning iqtisodiy yoki siyosiy imkoniyatlariga, balki xorijiy jamoatchilik tomonidan qanday qabul qilinishiga ham bog‘liq. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekistonning milliy madaniyati, tarixiy merosi, ta’lim salohiyati va zamonaviy taraqqiyotini xalqaro miqyosda tizimli targ‘ib qilish muhim strategik vazifa hisoblanadi.Tadqiqotning maqsadi Fransiya va Yaponiyaning “yumshoq kuch” diplomatiyasini amalga oshirish tajribasini qiyosiy tahlil qilish hamda ushbu tajribaning O‘zbekiston tashqi siyosati va xalqaro imijini rivojlantirishdagi ahamiyatini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda “yumshoq kuch”ning asosiy nazariy tushunchalari, Fransiya va Yaponiya tomonidan qo‘llanilayotgan madaniy, ta’limiy, axborot va gumanitar vositalar, ularning samaradorlik omillari hamda O‘zbekiston sharoitida foydalanish mumkin bo‘lgan yo‘nalishlar o‘rganiladi.

Tadqiqotning asosiy vazifalari “yumshoq kuch” diplomatiyasining mazmuni va zamonaviy xalqaro munosabatlardagi o‘rnini yoritish, Fransiya va Yaponiya tajribasining o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlash, ushbu davlatlarning madaniy diplomatiya vositalarini qiyosiy baholash, O‘zbekistonning mavjud “yumshoq kuch” resurslarini tahlil qilish hamda xorijiy tajribani milliy manfaatlarga mos ravishda qo‘llash bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.Tadqiqotning ilmiy ahamiyati Fransiya va Yaponiya “yumshoq kuch” modellarining qiyosiy tahlili asosida O‘zbekiston uchun mos bo‘lgan diplomatik mexanizmlarni aniqlash bilan belgilanadi. Amaliy ahamiyati esa O‘zbekistonning madaniy diplomatiyasi, xalqaro ta’lim hamkorligi, turizm, milliy brending, raqamli kommunikatsiya va xorijiy jamoatchilik bilan aloqalarini takomillashtirishga doir tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyati bilan izohlanadi.

Tadqiqot materiallari va metodlari:

Mazkur tadqiqot O‘zbekistonning “yumshoq kuch” diplomatiyasini rivojlantirishda Fransiya va Yaponiya tajribasidan foydalanish imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan sifatga asoslangan qiyosiy tadqiqot sifatida tashkil etildi. Tadqiqot doirasida xalqaro munosabatlar, ommaviy diplomatiya, madaniy diplomatiya, milliy brending va davlatning xalqaro imijini shakllantirishga oid nazariy yondashuvlar o‘rganildi. Fransiya va Yaponiya alohida tahlil obyektlari sifatida tanlandi, chunki mazkur davlatlar o‘z tarixiy-madaniy merosi, milliy tili, ta’lim tizimi, kreativ industriyalari, ommaviy madaniyati va xalqaro hamkorlik dasturlaridan

“yumshoq kuch” vositasi sifatida samarali foydalanib kelmoqda. Ushbu ikki davlatning tajribasi institutsional tuzilishi, targ‘ibot vositalari va maqsadli auditoriyaga ta’sir ko‘rsatish usullari jihatidan bir-biridan farq qilishi sababli, ularni qiyosiy o‘rganish O‘zbekiston uchun mos yondashuvlarni aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqotning asosiy materiallarini “yumshoq kuch” va madaniy diplomatiya masalalariga bag‘ishlangan ilmiy maqolalar, monografiyalar, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari, davlatlarning tashqi siyosat konsepsiyalari, madaniy hamkorlik dasturlari, ta’lim almashinuvi loyihalari va ommaviy diplomatiya faoliyatiga oid rasmiy ma’lumotlar tashkil etdi. Shuningdek, Fransiya va Yaponiyaning xalqaro madaniy institutlari, ta’lim va ilmiy almashinuv dasturlari, xorijiy auditoriyaga mo‘ljallangan axborot resurslari, turizmni targ‘ib qilish kampaniyalari hamda madaniy tadbirlari haqidagi materiallar tahlil qilindi. O‘zbekistonning mavjud “yumshoq kuch” salohiyatini baholashda mamlakatning tarixiy-madaniy merosi, turizm imkoniyatlari, ta’lim va fan sohasidagi xalqaro aloqalari, xorijda o‘zbek madaniyatini targ‘ib etishga qaratilgan tadbirlar, xalqaro festivallar va davlat imijini shakllantiruvchi axborot loyihalariga oid ma’lumotlardan foydalanildi.Tadqiqotda tizimli yondashuv qo‘llanilib, “yumshoq kuch” diplomatiyasi o‘zaro bog‘langan siyosiy, madaniy, ta’limiy, axborot, iqtisodiy va gumanitar vositalardan tashkil topgan yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqildi. Mazkur yondashuv Fransiya, Yaponiya va O‘zbekistonning “yumshoq kuch” resurslarini faqat alohida madaniy tadbirlar yoki axborot kampaniyalari doirasida emas, balki davlat siyosati, diplomatik institutlar, ta’lim muassasalari, xususiy sektor, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik jamiyati faoliyati bilan bog‘liq holda o‘rganish imkonini berdi.

Asosiy tadqiqot usuli sifatida qiyosiy tahlildan foydalanildi. Qiyoslash jarayonida Fransiya va Yaponiyaning “yumshoq kuch” siyosati bir necha mezon asosida baholandi. Ushbu mezonlarga “yumshoq kuch” siyosatining institutsional asoslari, madaniyat va milliy tilni xorijda targ‘ib qilish usullari, ta’lim almashinuvi va stipendiya dasturlari, ommaviy madaniyat hamda kreativ industriyalardan foydalanish darajasi, xalqaro rivojlanish va gumanitar yordam dasturlari, turizm va milliy brending, raqamli diplomatiya hamda xorijiy auditoriya bilan kommunikatsiya shakllari kiritildi. Mazkur mezonlar asosida ikki davlat tajribasining umumiy va farqli jihatlari aniqlanib, ularning O‘zbekiston sharoitiga mos keladigan elementlari ajratib ko‘rsatildi.Fransiya tajribasini o‘rganishda fransuz tilining xalqaro miqyosda tarqalishi, xorijdagi madaniyat markazlari faoliyati, san’at, adabiyot, kino, moda, gastronomiya va turizmning mamlakat imijiga ta’siri asosiy tahlil yo‘nalishlari sifatida belgilandi. Shuningdek, Fransiyaning ta’lim muassasalari, akademik hamkorlik dasturlari va madaniy tadbirlar orqali xorijiy auditoriya bilan uzoq muddatli aloqalar o‘rnatish tajribasi baholandi. Fransiya modelida davlat institutlari bilan mustaqil madaniy va ta’lim tashkilotlari o‘rtasidagi hamkorlik, fransuz tilini xalqaro ta’sir vositasi sifatida qo‘llash va milliy madaniyatni universal qadriyatlar bilan uyg‘un holda taqdim etishga alohida e’tibor qaratildi.

Yaponiya tajribasini tahlil qilishda an’anaviy madaniyat va zamonaviy ommaviy madaniyatning o‘zaro uyg‘unligi markaziy masala sifatida ko‘rib chiqildi. Manga, anime, kino, musiqa, milliy oshxona, moda, dizayn va texnologik mahsulotlarning Yaponiya xalqaro imijini shakllantirishdagi roli o‘rganildi. Shu bilan birga, Yaponiya tomonidan amalga oshiriladigan ta’lim grantlari, ilmiy almashinuv dasturlari, texnik yordam, infratuzilmaviy va gumanitar loyihalarning “yumshoq kuch” ta’siriga qo‘shayotgan hissasi

baholandi. Yaponiya modelida davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanadigan tashabbuslar bilan xususiy kompaniyalar, media sanoati va kreativ sohalar faoliyatining o‘zaro muvofiqlashtirilishi alohida tahlil qilindi.

Tadqiqotda kontent-tahlil usulidan ham foydalanildi. Ushbu usul orqali Fransiya, Yaponiya va O‘zbekistonning xalqaro auditoriyaga mo‘ljallangan rasmiy axborotlari, madaniy tadbirlar mazmuni, ta’lim va turizmni targ‘ib qiluvchi materiallari, xalqaro media makonidagi asosiy mavzulari hamda mamlakat imijini ifodalovchi tushunchalar o‘rganildi. Kontent-tahlil jarayonida milliy tarix, madaniyat, til, ta’lim, innovatsiya, turizm, tinchlik, hamkorlik, mehmondo‘stlik va zamonaviy rivojlanish kabi asosiy mazmuniy birliklar ajratildi. Bu usul har bir davlatning xorijiy auditoriyaga qanday obraz va qadriyatlarni yetkazishga intilishini aniqlashga yordam berdi.Hujjatlarni tahlil qilish usuli yordamida davlatlarning tashqi siyosat, madaniy diplomatiya, xalqaro ta’lim, turizm va milliy brendingga oid konseptual hujjatlari o‘rganildi. Hujjatlarning mazmuni, maqsadlari, amalga oshirish mexanizmlari va kutilayotgan natijalari tahlil qilinib, “yumshoq kuch” siyosatining davlat strategiyasidagi o‘rni baholandi. Bunda rasmiy hujjatlardagi maqsadlar bilan amaliy tashabbuslar o‘rtasidagi muvofiqlikka ham e’tibor qaratildi.

Tadqiqotda keys-stadi, ya’ni alohida holatlarni o‘rganish usuli qo‘llanildi. Fransiya va Yaponiya “yumshoq kuch” siyosatining muvaffaqiyatli yo‘nalishlari alohida keyslar sifatida tahlil qilindi. Fransiya misolida xorijiy madaniyat va til markazlari, xalqaro ta’lim hamkorligi hamda madaniy tadbirlar orqali ta’sir ko‘rsatish mexanizmlari o‘rganildi. Yaponiya misolida esa zamonaviy ommaviy madaniyat, texnologik imij, xalqaro ta’lim dasturlari va rivojlanishga ko‘maklashish loyihalari tahlil qilindi. Ushbu keyslarning tarkibiy elementlari ajratilib, ularni O‘zbekistonning milliy manfaatlari va madaniy xususiyatlariga moslashtirish imkoniyatlari baholandi.

O‘zbekistonning “yumshoq kuch” salohiyatini aniqlashda SWOT tahlil elementlaridan foydalanildi. Kuchli jihatlar sifatida mamlakatning boy tarixiy merosi, jahon sivilizatsiyasi rivojiga hissa qo‘shgan buyuk allomalari, qadimiy shaharlari, milliy san’ati, hunarmandchiligi, taomlari, mehmondo‘stligi va Markaziy Osiyodagi geosiyosiy o‘rni ko‘rib chiqildi. Zaif jihatlar qatorida xorijiy auditoriyaga mo‘ljallangan ko‘p tilli sifatli kontentning yetarli emasligi, xalqaro media makonida milliy madaniyatning tizimli tarzda targ‘ib qilinmasligi, ayrim madaniy loyihalarning qisqa muddatli tadbirlar bilan cheklanib qolishi va yagona muvofiqlashtirilgan milliy brending strategiyasining takomillashtirishga muhtojligi tahlil qilindi. Imkoniyatlar sifatida raqamli platformalar, xalqaro turizm, ta’lim eksporti, kreativ industriyalar, kino, musiqa va milliy gastronomiyani rivojlantirish ko‘rsatildi. Xavf omillari esa xalqaro axborot raqobati, stereotiplar, noto‘g‘ri yoki biryoqlama axborotlarning tarqalishi hamda milliy madaniyatning tijoratlashtirish jarayonida mazmuniy xususiyatlarini yo‘qotishi bilan bog‘liq holda baholandi.Olingan ma’lumotlar tavsifiy, qiyosiy va interpretativ tahlil asosida umumlashtirildi. Dastlab Fransiya va Yaponiya “yumshoq kuch” modellarining asosiy tarkibiy qismlari belgilandi, keyin ular tanlangan mezonlar bo‘yicha taqqoslandi. Navbatdagi bosqichda O‘zbekistonning mavjud resurslari va ehtiyojlari aniqlanib, xorijiy tajribadan foydalanish mumkin bo‘lgan yo‘nalishlar belgilandi. Yakuniy bosqichda O‘zbekistonning madaniy diplomatiyasini rivojlantirish, xorijda o‘zbek tili va madaniyatini targ‘ib qilish, ta’lim almashinuvini kengaytirish, kreativ industriyalardan

foydalanish, turizm brendini mustahkamlash va raqamli diplomatiyani takomillashtirishga oid amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tadqiqotning metodologik cheklovlari ham hisobga olindi. Ommaviy diplomatiya va “yumshoq kuch” ta’sirini aniq miqdoriy ko‘rsatkichlar bilan baholash murakkab bo‘lib, davlatning xalqaro imijiga siyosiy voqealar, iqtisodiy holat, xalqaro media va mintaqaviy jarayonlar ham ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun tadqiqotda “yumshoq kuch” samaradorligi faqat bevosita natijalar bilan emas, balki mamlakatning jozibadorligi, madaniy tan olinishi, xalqaro hamkorlik imkoniyatlari va xorijiy auditoriya bilan uzoq muddatli aloqalarni shakllantirish salohiyati orqali baholandi.

Natijalar:

Fransiya, Yaponiya va O‘zbekistonning madaniy diplomatiya, xalqaro ta’lim, turizm, ommaviy kommunikatsiya hamda gumanitar hamkorlikka oid materiallarini qiyosiy o‘rganish natijasida “yumshoq kuch” siyosatining samaradorligi, avvalo, mamlakatdagi madaniy resurslarning ko‘pligi bilan emas, balki ularni yagona strategiya asosida boshqarish darajasi bilan belgilanishi aniqlandi. Tahlil Fransiya va Yaponiyada “yumshoq kuch” davlat idoralari, diplomatik vakolatxonalar, madaniyat markazlari, ta’lim muassasalari, ommaviy axborot vositalari, kreativ industriya va xususiy sektor ishtirokidagi yaxlit tizim sifatida amalga oshirilishini ko‘rsatdi. O‘zbekistonda esa katta tarixiy-madaniy salohiyat mavjud bo‘lishiga qaramay, mazkur resurslarni xalqaro auditoriyaga muntazam va muvofiqlashtirilgan tarzda taqdim etish mexanizmlarini yanada rivojlantirish zarur.Fransiya tajribasining tahlili ushbu davlat “yumshoq kuch” diplomatiyasida, birinchi navbatda, institutsional va tilga asoslangan modeldan foydalanishini ko‘rsatdi. Fransiya tashqi madaniy siyosatini Institut français, xorijdagi Fransiya madaniyat institutlari, Alliances Françaises, diplomatik vakolatxonalar va boshqa ta’lim-madaniyat tashkilotlari orqali amalga oshiradi. Institut français Fransiya Tashqi ishlar vazirligi va Madaniyat vazirligi bilan hamkorlikda mamlakatning tashqi madaniy siyosatini amalga oshiruvchi asosiy institut bo‘lib, Fransiya madaniy tarmog‘i 140 dan ortiq mamlakatda faoliyat yuritadi. Mazkur tarmoq fransuz tilini targ‘ib qilish, san’at va adabiyot namoyishlari, ijodiy almashinuv, intellektual munozaralar hamda madaniy loyihalarni qo‘llab-quvvatlash orqali Fransiyaning xalqaro jozibadorligini oshiradi.

Fransiya modelida madaniyat faqat tarixiy merosni namoyish etish vositasi sifatida emas, balki zamonaviy kreativ industriyalarni rivojlantirish va mamlakat iqtisodiy manfaatlarini ilgari surish omili sifatida ham qo‘llanilishi aniqlandi. Fransiya diplomatik manbalarida madaniy va kreativ industriyalar mamlakatning tashqi siyosati hamda “yumshoq kuch” strategiyasining muhim yo‘nalishi sifatida ko‘rsatilgan. Kino, moda, adabiyot, musiqa, dizayn, gastronomiya va san’at mahsulotlari bir vaqtning o‘zida Fransiya madaniyatini ommalashtirish, turizmni rag‘batlantirish va milliy brend qiymatini oshirishga xizmat qiladi. Fransiyaning ta’lim diplomatiyasi ham umumiy “yumshoq kuch” tizimi bilan bevosita bog‘langan. Campus France xorijiy talabalarni Fransiyada ta’lim olish imkoniyatlari haqida xabardor qilish va ularning hujjat topshirish jarayonini qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiluvchi xalqaro tarmoqqa ega. Natijada Fransiyada tahsil olgan xorijiy yoshlar nafaqat bilim va malaka egallaydi, balki fransuz tili, madaniyati, ijtimoiy hayoti va qadriyatlari bilan

yaqindan tanishadi. Ularning kelgusida Fransiya bilan ilmiy, iqtisodiy yoki diplomatik aloqalarni davom ettirish ehtimoli ta'limni uzoq muddatli ta'sir vositasiga aylantiradi.

Yaponiya tajribasi esa an'anaviy madaniyat, zamonaviy ommaviy madaniyat, texnologik taraqqiyot va rivojlanishga ko'maklashish dasturlarini birlashtirgan gibrid model ekanini ko'rsatdi. Japan Foundation Yaponiya tomonidan xalqaro madaniy almashinuvlarni kompleks ravishda amalga oshirishga ixtisoslashgan asosiy tashkilot bo'lib, uning faoliyati madaniyat va san'at, yapon tilini xorijda o'qitish hamda xalqaro intellektual muloqot yo'nalishlarini qamrab oladi. Tashkilot san'at, musiqa, teatr, kino, moda va dizayn kabi turli sohalar orqali Yaponiya madaniyatini xalqaro auditoriyaga tanishtiradi. Tahlil Yaponiya "yumshoq kuch" siyosatida an'anaviy madaniyat bilan bir qatorda manga, anime, zamonaviy kino, musiqa va boshqa ommaviy madaniyat mahsulotlaridan faol foydalanishini ko'rsatdi. Yaponiya Tashqi ishlar vazirligi ommaviy madaniyatni mamlakat to'g'risidagi tushuncha va ishonchni kuchaytiruvchi madaniy diplomatiya vositasi sifatida qo'llashini rasman ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv, ayniqsa, yosh auditoriya bilan bevosita aloqa o'rnatish, Yaponiyaga qiziqishni kuchaytirish va mamlakatning zamonaviy, ijodiy hamda texnologik qiyofasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Yaponiya modelining Fransiya tajribasidan farqlanuvchi muhim jihati rivojlanishga ko'maklashish va inson kapitalini rivojlantirish dasturlarining "yumshoq kuch" bilan uyg'unlashganidir. JICA tomonidan amalga oshiriladigan texnik hamkorlik, mutaxassislar tayyorlash, stipendiyalar va bilim almashinuvi dasturlari hamkor davlatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish bilan birga, Yaponiya bilan uzoq muddatli professional va institutsional aloqalarni shakllantiradi. JDS dasturi yosh mutaxassis va davlat xizmatchilarining Yaponiya oliy ta'lim muassasalarida magistratura bosqichida tahsil olishini qo'llab-quvvatlaydi. JICAning Knowledge Co-Creation Program dasturi esa har yili turli mamlakatlardan kelgan ishtirokchilarni boshqaruv, ta'lim, tibbiyot, atrof-muhit, energetika va boshqa yo'nalishlarda tayyorlashga qaratilgan.

1-jadval Fransiya va Yaponiya "yumshoq kuch" tajribasining qiyosiy natijalari hamda O'zbekiston uchun ahamiyati

Tahlil mezoni	**Fransiya tajribasi**	**Yaponiya tajribasi**	**O'zbekiston uchun amaliy ahamiyati**
Institutsional asos	Markazlashgan madaniy-diplomatik tarmoq, Institut français va diplomatik vakolatxonalar hamkorligi	Japan Foundation, Tashqi ishlar vazirligi, JICA va xususiy sektor hamkorligi	Madaniy diplomatiyani muvofiqlashtiruvchi yagona tizim va aniq vakolatlarni shakllantirish
Asosiy ta'sir vositasi	Fransuz tili, san'at, adabiyot, kino, moda, gastronomiya va ta'lim	An'anaviy madaniyat, anime, manga, kino, texnologiya, dizayn va gumanitar ko'mak	O'zbek tili, tarixiy meros, maqom, baxshichilik, hunarmandchilik, kino, milliy taomlar va raqamli mahsulotlarni birlashtirish

Til diplomatiyasi	Fransuz tilini madaniyat markazlari va ta’lim muassasalari orqali keng targ‘ib qilish	Yapon tilini o‘qitish uchun xalqaro dasturlar, pedagoglar va metodik resurslarni qo‘llab-quvvatlash	Xorijda o‘zbek tilini o‘qitish markazlari, onlayn kurslar va sertifikatlash tizimini rivojlantirish
Ta’lim diplomatiyasi	Campus France, xalqaro akademik almashinuv va Fransiyada ta’lim brendi	Stipendiyalar, JDS, JICA treninglari va ilmiy-texnik almashinuv	Xorijiy talabalarni O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalariga jalb etish, stipendiyalar va yozgi maktablarni kengaytirish
Kreativ industriya	Kino, moda, nashriyot, tasviriy san’at va gastronomiyaning xalqaro targ‘iboti	Anime, manga, o‘yinlar, musiqa, dizayn va texnologik mahsulotlar	Milliy animatsiya, kino, musiqa, dizayn, o‘yinlar va raqamli madaniy kontent ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlash
Auditoriya bilan aloqa	Madaniyat markazlari, ko‘rgazmalar, festivallar va ta’lim platformalari	Raqamli media, yoshlar madaniyati, xalqaro almashinuv va texnik hamkorlik	Maqsadli mamlakatlar va yosh guruhlari uchun alohida kommunikatsiya strategiyalarini ishlab chiqish
Milliy brend xususiyati	Tarixiy nufuz, nafislik, san’at, til va turmush tarzi	An’ana, zamonaviylik, sifat, intizom va innovatsiya uyg‘unligi	Buyuk ipak yo‘li merosi, ilmiy sivilizatsiya, mehmondo‘stlik va zamonaviy taraqqiyotni yagona brendga birlashtirish
Uzoq muddatli ta’sir	Til va ta’lim orqali doimiy madaniy hamjamiyatlarni shakllantirish	Inson kapitali, texnologiya va hamkorlik loyihalari orqali ishonch hosil qilish	Bir martalik tadbirlardan doimiy xalqaro hamjamiyatlar va professional tarmoqlarga o‘tish

O‘zbekiston bo‘yicha o‘tkazilgan tahlil mamlakatning “yumshoq kuch” salohiyati, avvalo, uning tarixiy-madaniy merosi bilan bog‘liqligini ko‘rsatdi. O‘zbekiston Buyuk ipak yo‘li chorrahasida joylashgan bo‘lib, uning hududida qadimiy shaharlar, me’moriy yodgorliklar, hunarmandchilik an’analari, folklor va boshqa boy madaniy resurslar mavjud. UNESCO ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonning sakkizta obyekti Jahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan. Shuningdek, 2025-yil holatiga mamlakat bilan bog‘liq 18 ta nomoddiy madaniy meros elementi UNESCO ro‘yxatlarida qayd etilgan bo‘lib, ular orasida Shashmaqom, Katta ashula, askiya, palov madaniyati, Lazgi, baxshichilik san’ati, miniatyura va kulolchilik

an’analari mavjud. Bu resurslar O‘zbekistonning xalqaro madaniy imijini shakllantirish uchun mustahkam mazmuniy baza ekanini ko‘rsatadi. O‘zbekistonning turizm va madaniyatni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish faoliyati ham faollashayotgani aniqlandi. Hukumatning rasmiy ma’lumotlarida xalqaro turizm platformalaridagi ishtirokni kengaytirish, raqamli kontent tayyorlash, yirik media vositalari va jamoatchilik fikri yetakchilarini jalb qilish, shuningdek, ustuvor xorijiy bozorlar uchun marketing strategiyalarini amalga oshirish belgilangan. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz, Termiz va boshqa tarixiy markazlar mamlakatning madaniy-ma’rifiy turizm brendini shakllantiruvchi asosiy hududlar sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Shu bilan birga, qiyosiy tahlil O‘zbekistonning “yumshoq kuch” resurslari ko‘proq tarixiy meros va an’anaviy madaniyatga asoslanayotganini, zamonaviy kreativ industriya mahsulotlari esa xalqaro kommunikatsiyada yetarlicha faol namoyish etilmayotganini ko‘rsatdi. Fransiya o‘z tarixiy-madaniy mavqeini zamonaviy moda, kino va san’at bilan, Yaponiya esa qadimiy an’analarini anime, texnologiya va dizayn bilan uyg‘unlashtirgan. O‘zbekiston uchun ham tarixiy obidalar va an’anaviy san’atni namoyish etish bilan cheklanmasdan, ular asosida zamonaviy filmlar, animatsiyalar, hujjatli ko‘rsatuvlar, raqamli o‘yinlar, mobil ilovalar, virtual muzeylar va ko‘p tilli media mahsulotlarni yaratish zarurligi aniqlandi.

Kontent-tahlil natijalariga ko‘ra, O‘zbekistonning xalqaro auditoriyaga taqdim etiladigan obrazi asosan qadimiy shaharlar, me’moriy yodgorliklar, Buyuk ipak yo‘li, milliy taomlar, hunarmandchilik va mehmondo‘stlik tushunchalariga tayanadi. Ushbu belgilar mamlakatni boshqa davlatlardan ajratib turuvchi kuchli elementlar bo‘lsa-da, O‘zbekistonning zamonaviy ta’limi, ilm-fani, innovatsiyalari, yoshlar salohiyati, kreativ iqtisodiyoti va texnologik rivojlanishi ham umumiy milliy brend tarkibida kengroq yoritilishi kerak. Aks holda, xorijiy auditoriyada O‘zbekiston faqat tarixiy va an’anaviy mamlakat sifatida qabul qilinishi, uning zamonaviy taraqqiyot yo‘nalishlari esa yetarlicha ko‘rinmasligi mumkin.Fransiya tajribasidan kelib chiqib, xorijiy mamlakatlarda o‘zbek tili va madaniyatini muntazam o‘rgatuvchi markazlar tarmog‘ini shakllantirish O‘zbekiston uchun istiqbolli yo‘nalish sifatida aniqlandi. Bunday markazlar faqat til kurslarini emas, balki o‘zbek adabiyoti, tarixi, san’ati, musiqasi, kinosi, gastronomiyasi va zamonaviy hayotini tanishtiruvchi dasturlarni ham amalga oshirishi mumkin. Ularning oliy ta’lim muassasalari, elchixonalar, diasporalar va xorijiy madaniyat tashkilotlari bilan hamkorlik qilishi uzoq muddatli auditoriyani shakllantirish imkonini beradi.

Yaponiya tajribasi asosida esa O‘zbekistonning stipendiya, kasbiy tayyorgarlik, qisqa muddatli ta’lim va ilmiy almashinuv dasturlarini milliy “yumshoq kuch” mexanizmi bilan uyg‘unlashtirish zarurligi belgilandi. O‘zbekistonda tahsil olgan yoki ilmiy loyihalarda qatnashgan xorijiy talabalar va mutaxassislar bilan aloqalarni o‘qish muddati tugaganidan keyin ham davom ettiruvchi xalqaro bitiruvchilar tarmog‘i tashkil etilishi mumkin. Bunday tarmoq mamlakatning xorijdagi norasmiy madaniy va akademik vakillari shakllanishiga yordam beradi.

Umumlashtirilgan natijalar O‘zbekiston uchun eng maqbul model Fransiya yoki Yaponiya tajribasini to‘liq takrorlash emas, balki ularning samarali jihatlarini milliy sharoitga moslashtirgan integratsiyalashgan model ekanini ko‘rsatdi. Ushbu model Fransiyadagi kabi til, ta’lim va madaniyat markazlariga tayangan institutsional tizimni,

Yaponiyadagi kabi zamonaviy ommaviy madaniyat, texnologiya, yoshlar auditoriyasi va inson kapitalini rivojlantirish vositalarini birlashtirishi lozim. O‘zbekistonning tarixiy merosi, ilmiy sivilizatsiyasi, milliy san’ati va mehmondo‘stlik an’analari esa ushbu modelning asosiy mazmuniy poydevorini tashkil etishi mumkin.

Muhokama

Tadqiqot natijalari Fransiya va Yaponiya tajribasida “yumshoq kuch” diplomatiyasining samaradorligi alohida madaniy tadbirlar yoki qisqa muddatli axborot kampaniyalariga emas, balki uzoq muddatli, institutsional jihatdan muvofiqlashtirilgan va aniq maqsadli strategiyaga asoslanishini ko‘rsatdi. Har ikki davlat o‘zining tarixiy-madaniy merosi, tili, ta’lim tizimi, zamonaviy san’ati, kreativ industriyalari hamda xalqaro hamkorlik dasturlarini yagona tashqi siyosiy maqsadlar bilan uyg‘unlashtirgan. Shu jihatdan mazkur tajriba O‘zbekistonning xalqaro imijini mustahkamlash, uning madaniy salohiyatini kengroq namoyish etish va xorijiy jamoatchilik bilan barqaror aloqalar o‘rnatishda muhim ahamiyatga ega.Fransiya tajribasining asosiy ustunligi “yumshoq kuch” siyosatining mustahkam institutsional asosga ega ekanligida namoyon bo‘ladi. Fransuz tili, adabiyoti, san’ati, kinosi, modasi, gastronomiyasi va ta’lim tizimi o‘zaro bog‘liq holda xalqaro auditoriyaga taqdim etiladi. Bu jarayonda diplomatik vakolatxonalar, madaniyat institutlari, til markazlari, universitetlar, ijodiy tashkilotlar va xususiy sektorning faoliyati bir-birini to‘ldiradi. Natijada Fransiya madaniyati faqat tarixiy meros sifatida emas, balki zamonaviy va jozibador turmush tarzi, ta’lim va ijodiy imkoniyatlar majmui sifatida qabul qilinadi.

O‘zbekiston uchun Fransiya tajribasining eng muhim jihati xorijiy mamlakatlarda til va madaniyatni muntazam targ‘ib qiluvchi markazlar faoliyatidir. Hozirgi sharoitda o‘zbek tilini xorijiy auditoriyaga o‘rgatish, o‘zbek adabiyoti va san’atini tanishtirish, milliy kino namoyishlari, kitob taqdimotlari, hunarmandchilik ko‘rgazmalari va gastronomik tadbirlarni tashkil etish ko‘pincha alohida loyihalar doirasida amalga oshiriladi. Ushbu faoliyatni doimiy markazlar, oliy ta’lim muassasalaridagi o‘zbek tili kafedralari yoki madaniy platformalar orqali tizimlashtirish uzoq muddatli ta’sirni ta’minlashi mumkin. Bunda o‘zbek tili faqat muloqot vositasi sifatida emas, balki mamlakat tarixi, adabiyoti, tafakkuri va milliy qadriyatlarini xorijiy jamoatchilikka yetkazuvchi muhim madaniy resurs sifatida qaralishi lozim.Yaponiya tajribasi esa “yumshoq kuch”ning an’anaviy madaniyat va zamonaviy kreativ mahsulotlar uyg‘unligiga asoslangan modelini namoyon qiladi. Yaponiya o‘zining qadimiy marosimlari, milliy kiyimlari, me’morchiligi, oshxonasi va san’atini manga, anime, kino, musiqa, videoo‘yinlar, dizayn va yuqori texnologiyalar bilan birlashtirishga muvaffaq bo‘lgan. Natijada mamlakat imiji faqat tarixiy yoki an’anaviy obraz bilan cheklanmaydi, balki zamonaviylik, innovatsiya, sifat, intizom va ijodkorlik tushunchalari bilan boyitiladi.

Mazkur jihat O‘zbekiston uchun ayniqsa muhimdir. Tahlil natijalari mamlakatning xalqaro qiyofasi ko‘proq Samarqand, Buxoro, Xiva, Buyuk ipak yo‘li, tarixiy yodgorliklar, milliy taomlar va hunarmandchilik bilan bog‘lanishini ko‘rsatadi. Ushbu omillar O‘zbekistonning kuchli madaniy resurslari hisoblanadi, biroq ularni zamonaviy kommunikatsiya shakllari bilan uyg‘unlashtirish talab etiladi. Tarixiy shaxslar, afsonalar, me’moriy obidalar, xalq og‘zaki ijodi, maqom, baxshichilik va milliy qahramonlar asosida zamonaviy animatsiyalar, badiiy va hujjatli filmlar, raqamli o‘yinlar, mobil ilovalar, podkastlar hamda virtual muzeylarni yaratish mumkin. Bunday mahsulotlar, ayniqsa, yosh

xorijiy auditoriya orasida O‘zbekistonga nisbatan qiziqishni kuchaytiradi.Yaponiya tajribasining yana bir muhim tomoni ta’lim, ilm-fan va rivojlanishga ko‘maklashish dasturlarining “yumshoq kuch” vositasi sifatida qo‘llanilishidir. Xorijiy talabalar va mutaxassislarning Yaponiyada ta’lim olishi, malaka oshirishi yoki ilmiy loyihalarda ishtirok etishi ularda ushbu mamlakatga nisbatan uzoq muddatli ijobiy munosabatni shakllantiradi. Ta’lim dasturi tugaganidan keyin ham sobiq ishtirokchilar bilan aloqalarning saqlanishi xalqaro professional hamjamiyatlarning yuzaga kelishiga xizmat qiladi.

O‘zbekistonda ham xorijiy talabalarni jalb qilish, qisqa muddatli o‘quv dasturlari, yozgi maktablar, ilmiy stajirovkalar va mintaqaviy tadqiqot dasturlarini rivojlantirish imkoniyati mavjud. Bunda O‘zbekiston tarixi, sharqshunoslik, turkiy tillar, islom sivilizatsiyasi, tibbiyot tarixi, arxeologiya, irrigatsiya, qishloq xo‘jaligi va Markaziy Osiyo tadqiqotlari kabi yo‘nalishlar xorijiy talabalar uchun jozibador bo‘lishi mumkin. O‘zbekistonda tahsil olgan xorijiy bitiruvchilar bilan muntazam aloqa olib borish, ularning professional tarmog‘ini yaratish va mamlakatning xalqaro tashabbuslariga jalb etish “yumshoq kuch”ning barqaror ijtimoiy asosini shakllantiradi.Tadqiqot natijalari “yumshoq kuch” diplomatiyasida milliy brendning mazmunan aniq va yaxlit bo‘lishi zarurligini ham ko‘rsatdi. Fransiya xalqaro auditoriyaga o‘zini san’at, madaniyat, til, nafislik va ta’lim markazi sifatida taqdim etsa, Yaponiya an’ana, texnologiya, sifat va innovatsiya uyg‘unligiga asoslangan obrazni shakllantirgan. O‘zbekistonning xalqaro brendi esa tarixiy meros, ilmiy sivilizatsiya, madaniy xilma-xillik, mehmondo‘stlik va zamonaviy taraqqiyot tushunchalarini birlashtirishi kerak.

Bu borada Al-Xorazmiy, Abu Ali ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Mirzo Ulug‘bek, Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk allomalar merosi alohida ahamiyatga ega. Ularning ilmiy va adabiy merosi O‘zbekistonni nafaqat qadimiy shaharlar mamlakati, balki insoniyat ilm-fani va tafakkuri rivojiga katta hissa qo‘shgan sivilizatsiya markazi sifatida namoyish etish imkonini beradi. Shu sababli xorijiy auditoriyaga mo‘ljallangan ko‘rgazmalar, filmlar, ilmiy-ma’rifiy ko‘rsatuvlar va raqamli platformalarda ushbu allomalar merosini zamonaviy va tushunarli shaklda yoritish maqsadga muvofiq.O‘zbekistonning “yumshoq kuch” diplomatiyasini rivojlantirishda raqamli diplomatiya ham ustuvor o‘rin tutishi lozim. Zamonaviy auditoriya mamlakat haqidagi ma’lumotlarni asosan internet, ijtimoiy tarmoqlar, video platformalar va raqamli media orqali oladi. Shuning uchun rasmiy axborotning mavjudligi yetarli emas; u sifatli, vizual jihatdan jozibador, ko‘p tilli va maqsadli auditoriyaning qiziqishlariga mos bo‘lishi kerak. Mamlakat tarixi, turizmi, san’ati, ilm-fani, ta’limi va zamonaviy hayoti haqidagi qisqa videolar, hujjatli filmlar, virtual sayohatlar, interaktiv xaritalar va podkastlar O‘zbekistonning xalqaro axborot maydonidagi ko‘rinishini oshiradi.

Biroq raqamli kommunikatsiyada faqat kontent miqdoriga emas, uning sifati va auditoriyaga ta’siriga e’tibor berish zarur. Bir xil mazmundagi rasmiy xabarlarni turli tillarga tarjima qilishning o‘zi yetarli natija bermasligi mumkin. Kontent har bir mamlakat yoki mintaqaning madaniy xususiyati, axborot iste’moli odatlari va qiziqishlariga moslashtirilishi lozim. Masalan, yoshlar auditoriyasiga animatsiya, qisqa videolar, musiqa va interaktiv loyihalar orqali murojaat qilish samaraliroq bo‘lsa, ilmiy doiralar uchun akademik almashinuv, tadqiqot platformalari va raqamli arxivlar muhimroq bo‘lishi mumkin.Tadqiqot davomida O‘zbekistonning “yumshoq kuch” resurslari turli davlat idoralari va tashkilotlari

faoliyatida mavjud bo‘lsa-da, ularni umumiy strategiya asosida muvofiqlashtirish zarurati aniqlandi. Madaniyat, turizm, ta’lim, fan, tashqi siyosat, axborot, yoshlar siyosati va kreativ iqtisodiyotga oid loyihalar o‘zaro bog‘langan holda amalga oshirilmasa, ular qisqa muddatli natijalar bilan cheklanib qolishi mumkin. Shu sababli maqsadli davlatlar, ustuvor auditoriyalar, asosiy xabarlar, kommunikatsiya kanallari va samaradorlik ko‘rsatkichlarini belgilaydigan yagona konseptual yondashuv zarur.

“Yumshoq kuch” siyosatini amalga oshirishda davlat asosiy tashabbuskor bo‘lishi mumkin, biroq uning muvaffaqiyati faqat davlat tashkilotlari faoliyatiga bog‘liq emas. Universitetlar, muzeylar, teatrlar, kinoijodkorlar, nashriyotlar, dizaynerlar, hunarmandlar, turizm kompaniyalari, media vakillari, blogerlar va xorijdagi vatandoshlar ham mamlakat imijini shakllantirishda faol ishtirok etishi kerak. Fransiya va Yaponiya tajribasi xususiy sektor va ijodiy industriya vakillarining mahsulotlari ko‘pincha davlatning rasmiy xabarlaridan ko‘ra kengroq auditoriyaga yetib borishini ko‘rsatadi.Xorijdagi o‘zbekistonliklar va vatandoshlar uyushmalari ham madaniy diplomatiyaning muhim ishtirokchilari sifatida qaralishi mumkin. Ular yashayotgan davlatlarda o‘zbek tili, madaniyati, milliy bayramlari va taomlarini targ‘ib qilish orqali O‘zbekiston haqida bevosita ijobiy tasavvur shakllantiradi. Biroq bu faoliyat samarali bo‘lishi uchun ularga metodik materiallar, sifatli media mahsulotlari, tashkiliy yordam va madaniy loyihalarni amalga oshirish imkoniyatlari taqdim etilishi zarur.

Natijalarning muhokamasi O‘zbekiston uchun Fransiya yoki Yaponiya modelini to‘liq ko‘chirib olish maqsadga muvofiq emasligini ko‘rsatadi. Har bir davlatning “yumshoq kuch” siyosati uning tarixi, iqtisodiy imkoniyatlari, tashqi siyosiy maqsadlari va milliy xususiyatlariga asoslanadi. O‘zbekiston xorijiy tajribaning samarali elementlarini milliy sharoitga moslashtirishi kerak. Fransiya modelidan til, ta’lim va madaniyat markazlariga tayangan institutsional tizimni, Yaponiya modelidan esa kreativ industriya, texnologiya, yoshlar auditoriyasi va ta’lim hamkorligini uyg‘unlashtirish tajribasini olish mumkin.Mazkur tadqiqotning ayrim cheklovlari ham mavjud. “Yumshoq kuch”ning natijasini qisqa muddatda va aniq miqdoriy ko‘rsatkichlar bilan baholash murakkabdir. Davlatning xalqaro imijiga madaniy diplomatiyadan tashqari siyosiy voqealar, iqtisodiy holat, xalqaro nizolar, ommaviy axborot vositalari va global jarayonlar ham ta’sir qiladi. Shuningdek, tadqiqot asosan rasmiy hujjatlar va mavjud ilmiy manbalar tahliliga tayanganligi sababli xorijiy auditoriyaning O‘zbekiston haqidagi real tasavvurlari to‘liq o‘lchanmagan. Kelgusida turli mamlakatlarda sotsiologik so‘rovlar, ekspert intervyulari va media monitoring o‘tkazilishi maqsadga muvofiq.

Xulosa:

Tadqiqot natijasida “yumshoq kuch” diplomatiyasi zamonaviy xalqaro munosabatlarda davlatning tashqi siyosiy maqsadlariga majburlash vositalarisiz, madaniy jozibadorlik, ishonch, ta’lim, ilm-fan, axborot va gumanitar hamkorlik orqali erishish imkonini beruvchi muhim mexanizm ekanligi aniqlandi. Fransiya va Yaponiya tajribasining qiyosiy tahlili ushbu davlatlar “yumshoq kuch” resurslarini yaxlit, institutsional va uzoq muddatli strategiya asosida boshqarishini ko‘rsatdi.Fransiya modelida fransuz tili, san’at, adabiyot, kino, moda, gastronomiya va xalqaro ta’lim asosiy ta’sir vositalari hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishlar xorijdagi madaniyat markazlari, ta’lim tashkilotlari va diplomatik

vakolatxonalar faoliyati orqali o‘zaro uyg‘unlashtirilgan. Yaponiya modeli esa an’anaviy madaniyat, zamonaviy ommaviy madaniyat, texnologiya, ta’lim, ilmiy almashinuv va rivojlanishga ko‘maklashish dasturlarining birlashuviga asoslanadi. Anime, manga, kino, dizayn va texnologik mahsulotlar yosh auditoriyaga ta’sir ko‘rsatsa, stipendiyalar va texnik hamkorlik dasturlari uzoq muddatli professional aloqalarni shakllantiradi.

O‘zbekiston katta “yumshoq kuch” salohiyatiga ega. Buyuk ipak yo‘li merosi, qadimiy shaharlar, jahon ilm-faniga hissa qo‘shgan allomalar, milliy musiqa, adabiyot, hunarmandchilik, gastronomiya, mehmondo‘stlik va boy nomoddiy madaniy meros mamlakatning xalqaro jozibadorligini ta’minlovchi muhim resurslardir. Biroq ushbu imkoniyatlardan to‘liq foydalanish uchun madaniy va ta’limiy tashabbuslarni yagona strategiya asosida muvofiqlashtirish, xorijiy auditoriyaga mo‘ljallangan sifatli ko‘p tilli kontentni ko‘paytirish va zamonaviy kreativ industriyalarni rivojlantirish zarur.Fransiya tajribasi asosida xorijiy davlatlarda o‘zbek tili va madaniyatini doimiy targ‘ib qiluvchi markazlar tarmog‘ini rivojlantirish, o‘zbek tili kurslari va xalqaro sertifikatlash tizimini yo‘lga qo‘yish maqsadga muvofiq. Yaponiya tajribasidan kelib chiqib esa milliy madaniyatni animatsiya, kino, musiqa, raqamli o‘yinlar, dizayn va texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish, xorijiy talabalar uchun stipendiyalar, yozgi maktablar va ilmiy almashinuv dasturlarini kengaytirish lozim.

O‘zbekistonning milliy brendi tarixiy meros va an’anaviy madaniyat bilangina cheklanib qolmasligi kerak. U mamlakatning zamonaviy ta’limi, ilm-fani, yoshlari, innovatsiyalari va kreativ salohiyatini ham aks ettirishi zarur. “Buyuk sivilizatsiya merosi va zamonaviy taraqqiyot uyg‘unligi” O‘zbekistonning xalqaro qiyofasini ifodalovchi asosiy g‘oyalardan biri bo‘lishi mumkin.

Shuningdek, raqamli diplomatiya, ijtimoiy tarmoqlar, xalqaro media, virtual muzeylar va interaktiv platformalardan faol foydalanish talab etiladi. Xorijiy auditoriyalar uchun kontent ularning tili, yoshi, madaniy xususiyatlari va qiziqishlariga moslashtirilishi lozim. Universitetlar, ijodkorlar, xususiy kompaniyalar, media vakillari, blogerlar va xorijdagi vatandoshlarning bu jarayondagi ishtirokini kengaytirish ham muhim ahamiyatga ega.Shunday qilib, O‘zbekiston uchun eng maqbul yo‘l Fransiya va Yaponiya tajribasini aynan takrorlash emas, balki ularning samarali jihatlarini mamlakatning milliy manfaatlari va madaniy xususiyatlariga moslashtirgan integratsiyalashgan “yumshoq kuch” modelini yaratishdan iborat. Bunday model til va ta’lim diplomatiyasi, tarixiy-madaniy meros, zamonaviy kreativ industriya, xalqaro ilmiy hamkorlik, turizm, raqamli kommunikatsiya va inson kapitalini rivojlantirish yo‘nalishlarini yagona tizimga birlashtirishi kerak. Bu esa O‘zbekistonning xalqaro maydondagi ijobiy imijini mustahkamlash, xorijiy jamoatchilik ishonchini oshirish va uzoq muddatli xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nye, J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: PublicAffairs, 2004.
2. Nye, J. S. The Future of Power. New York: PublicAffairs, 2011.
3. Melissen, J. (Ed.). The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations. New York: Palgrave Macmillan, 2005.
4. Cull, N. J. Public Diplomacy: Lessons from the Past. Los Angeles: Figueroa Press, 2009.

5. Snow, N., & Cull, N. J. (Eds.). Routledge Handbook of Public Diplomacy. 2nd ed. London: Routledge, 2020.
6. Chitty, N., Ji, L., Rawnsley, G. D., & Hayden, C. (Eds.). The Routledge Handbook of Soft Power. 2nd ed. London: Routledge, 2024.
7. Iwabuchi, K. Pop-culture diplomacy in Japan: Soft power, nation branding and the question of “international cultural exchange.” International Journal of Cultural Policy, 2015, 21(4), 419–432. doi:10.1080/10286632.2015.1042469.
8. France Ministry for Europe and Foreign Affairs. Cultural Diplomacy. Paris: France Diplomatie, 2021.
9. Institut français. Rapport d’activité 2025 de l’Institut français. Paris: Institut français, 2026.
10. Campus France. Rapport d’activité 2025. Paris: Campus France, 2026.
11. Ministry of Foreign Affairs of Japan. Public Diplomacy. Tokyo: MOFA Japan.
12. The Japan Foundation. The Japan Foundation Annual Report 2023–2024. Tokyo: The Japan Foundation, 2024.
13. Japan International Cooperation Agency. Activities in Uzbekistan. Tokyo: JICA.
14. UNESCO World Heritage Centre. Uzbekistan: Properties Inscribed on the World Heritage List. Paris: UNESCO.
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmon. 2022-yil 28-yanvar.
16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “2025–2026-yillarda sayyohlar oqimini keskin ko‘paytirish va turizm xizmatlari ko‘lamini jadal kengaytirish orqali turizmning iqtisodiyotdagi o‘rni va ahamiyatini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-87-son Farmon. 2025-yil 15-may.
17. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali. Turizm va madaniyat. Toshkent, 2026.
18. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati. “O‘zbekiston Respublikasining Tashqi siyosiy faoliyati konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonunini ma’qullash haqida: SQ-314-II-son qaror. 2012-yil 30-avgust.